

T AAL & CULTUUR

[T] HET GOEDE VOORBEELD. WAAROM HET NEDERLANDS NIET BANG MOET ZIJN VAN HET ENGELS

Het Duitse weekblad *Der Spiegel* heeft onlangs een heel nummer gewijd aan de ondergang van de Duitse taal. Het blad was kletsnat van de tranen. O, wat was het verschrikkelijk hoe de Engelse taal het in de Duitssprekende wereld op alle fronten won, niet alleen bij de jeugd en in de zakenwereld, maar ook op straat, in de koffiehuisen en in de kranten. Dat je bij de Starbucks om een *Latte* moest vragen, terribel! Ik bedoel: *Abscheulich!*

In Frankrijk is het geweest om de ondergang van de Franse taal met zijn prachtige accenten en circonflexen al heel lang aan de gang. Mitterand zei dat het voornaamste wapenfeit waarvoor hij de eeuwige dank der Fransen verdiende, was geweest: het behoud van die scherpe hoekjes boven de kale letters e en a in de Franse woorden voor "zijn" en "laf": *être* en *lâche*. Cerguigliini toonde vervolgens aan dat de circonflexe een uitvinding van Vlaamse drukkers was, die vóór de drukkunst niet bestond. Maar dat weet niemand en wil niemand weten.

Het is waar dat het Frans zwaar wordt gedomineerd door allerlei Engelse woorden. Maar op zo'n grappige manier dat geen Engelsman er iets van snapt. De *smoking* is al een eeuw oud. De Engelsen

kennen dat woord voor een keurig feestjasje niet. Een *smoking jacket* was een gemakkelijk jasje dat heren bij het rookruktje droegen. Maar de Fransen denken nu eenmaal dat van een samengesteld woord het voorste deel het belangrijkste is en daarom heten basketbalschoenen *basquettes* en noemt men een topmodel eenvoudig *top*. Even dom als wanneer Nederlanders het parlement De Generaal zouden noemen, vanwege de Franse Generale Staten, die als Staten-Generaal klinken. Wat geniet ik als ik een Fransman het woord *piepeliene* hoor zeggen als hij pijn bedoelt. Een kop in de Parijse zondagskrant luidde vandaag: *Le boum de la voiture low cost!*

De Académie Française maakt zich al eeuwen belachelijk door voor alle nieuwe zaken een Frans woord te verzinnen, en alle insluipsels uit andere talen met strenge straffen te verbieden. Zonder enig succes, want ik hoor de Parijse jeugd nog meer "Engelse" uitdrukkingen gebruiken dan de Amsterdamse jeugd.

Engels betekent in Frankrijk: modern. In Nederland betekent het: "ik noem het nog even zo, maar als we dat ding nog lang om ons heen hebben, verzinnen we er een Hollands woord voor". Neem het voetbal. In de jaren veertig was het een sport met Engelse termen als goal, Go Ahead, penalty, referee en offside, die nu doel, Feijenoord, strafschop, scheids en buitenspel heten.

Alle pogingen van de Franse autoriteiten om het Engels buitenspel te houden falen. Uit *Der Spiegel* begreep ik dat het in Duitsland niet anders is. Frans en Duits zijn eerbiedwaardige talen en ik heb werkelijk wel enige sympathie voor de Franse en Duitse puristen en Engels-haters. Maar hebben ze gelijk? En als ze gelijk hebben, zijn hun strijdmiddelen dan de juiste?

Hier kan de historie en de huidige toestand van de Nederlandse taal misschien tot een verstandig oordeel leiden. De Nederlandse taal werd eeuwen nauwelijks opgeschreven. Het Latijn beheerste niet alleen kerk en recht, maar was de taal der beschaafden. Het Frans beheerste niet alleen adel en regering, maar werd de taal der beschaafden. Het Duits dreigde een eeuw geleden niet alleen de wetenschap en de jeugdbeweging te gaan beheersen, maar leek op weg te zijn om het Nederlands — tot onze terechte woede een dialect van het Duits genoemd, terwijl dat Duits pas door Luther werd uitgevonden — om zeep te helpen. De eerste jaargangen van het tijdschrift *Onze Taal* geven hilarische beelden van die strijd tegen de germanismen te zien. Veel zogenaamde germanismen waren oer-Nederlandse woorden.

Datzelfde blad schrijft in 2007 elke maand een wedstrijd uit voor de beste Nederlandse nieuwvormingen die Engelse termen kunnen weggagen. Dat is een interessant project, maar naar mijn

mening is het ook weinig zinvol. Met twaalf woorden per jaar kunnen we de Engelse vloed niet stuiten. De laatste wedstrijd die ik zag ging over de Engelse termen *longlist* en *shortlist* bij de jaarlijkse grote boekenprijzen van Man Booker, Whitbread en Impac. *Long-* en *shortlist* zijn voor iedereen direct begrijpelijke termen voor allereerst de lange lijst van boeken die voor beoordeling in aanmerking komen, en daarna voor de korte lijst van uitgekozen boeken waar de jury er een van moet kiezen.

Bij onze AKO- en Librisprijs verschijnen ook elk jaar zulke lijsten, duidelijk afgekeken van de Britse, en daarom ook *longlist* en *shortlist* genoemd. *Onze Taal* vroeg om Nederlandse namen voor die twee Engelse termen. Ik betwijfel of men in Engeland die twee benamingen echt als bedachte termen ziet, en niet doodgewoon als “lange lijst” en “korte lijst”.

“Lange lijst” en “korte lijst” leken mij dan ook de beste Nederlandse benamingen waar *Onze Taal* om vroeg. Maar de prijs ging naar een inzender die er de termen “toplijst” en “tiplijst” voor had verzonnen. Tip-top natuurlijk. Maar is de tiplijst nu de lange lijst met tips voor de jury om er een toplijst van te maken, of is het juist zo dat uit de lijst der toptitels later de lijst met tips voor de hoofdprijs wordt gemaakt? Het zou mij verbazen als tiplijst en toplijst inderdaad de nieuwe benamingen zullen worden, omdat je er altijd bij moet uitleggen of het om de korte of lange

prijzlijst gaat. En ook omdat het termen zijn die niet iedere Nederlander interesseren en die altijd maar een korte actualiteitswaarde hebben.

Ik ben een hartstochtelijk, ja onredelijk, liefhebber van de Nederlandse taal, die ik in Berkeley, Minneapolis, Rotterdam en Parijs met plezier heb onderwezen en die ik graag lees, hoor en schrijf. Maar als ik door een Chinese rover uit mijn wiegje was gesleurd, zou ik het Chinees evenzeer liefhebben. Het Nederlands moet zeker verdedigd worden tegen het Frans, het Duits, en nu het Engels. Maar liefst op een verstandige manier. Huilen en razend worden om de Engelse beïnvloeding heeft een averechts effect. De combinatie met de op het ogenblik heersende haat tegen islamitische medeburgers is helemaal gevaarlijk. De immigrantenkinderen pikken de modieuze Engelse woordjes trouwens van hun heidense klasgenootjes op, en van de televisie, die nu eenmaal in Nederland altijd ondertiteld wordt, zodat we allemaal gratis drie uur per dag Engelse les krijgen.

Ik geef toe dat Nederlanders in Nederland het veilige gevoel hebben dat België hen verdedigt tegen de Franstalige agressie en dat geen Duitser het nog in zijn hoofd zal halen om Nederlands als een dialect te behandelen dat voor Hoogduits moet wijken. Er studeren op dit moment meer Duitstaligen Nederlands dan Nederlanders Duits, en zover mijn waarneming reikt ook meer Fransen Nederlands dan Nederlanders Frans.

Hoe moet een verstandig voorvechter van de Nederlandse taal zijn strijd voeren? Niet door te schelden op jeugdtaal. Niet door wetten die het spreken van Nederlands op Nederlandse straten verplichten — het kost mij altijd moeite om Parijzenaars te overtuigen dat dit idee niet een idioot verzinsel van mij is, maar een serieus, ik dacht te Rotterdam, voorgestelde wetswijziging. Niet door in *Onze Taal* nieuwe woorden voor *long* en *short* te verzinnen. Niet door met *Der Spiegel* mee te huilen. Niet door Nationale DICTEES te organiseren die de mythe verspreiden dat de Nederlandse spelling even belachelijk en niet te leren is als de Franse of Engelse spelling. De groen-witte spelling is de eenvoudigste spelling ter wereld.

Een verstandig voorvechter van de Nederlandse taal moet zich niet vechtlustig opstellen. Hij moet alleen voortdurend het goede voorbeeld geven.

Als hij een nieuwe Amerikaanse computerterm te horen krijgt, moet hij quasi-dom vragen: "Wat is dat?", waarna hij een onbeholpen antwoord krijgt, waarop hij zegt: "O, je bedoelt: een hoofdlettertoets, een verbetering, een sterretje, een uit-knopje" en het ding ook consequent zo blijven noemen. Net als het Latijnse geloof, de Duitse wetenschap, de Italiaanse muziek, het Engelse voetbal en de Franse keuken zal de Amerikaanse computer dan Nederlandse termen krijgen voor wie er, zoals ik nu, een Nederlands artikel op tikt.

Wie de geschiedenis van Nederlandse woorden nagaat, zal merken dat voor haast ieder woord een bron in een andere taal te vinden is. Maar de meeste woorden zijn door lang gebruik zo vernederlandst dat de spreker het niet beseft. De poging om alleen "echt-Nederlandse" woorden te willen gebruiken leidt tot zwijgen, zoals alleen "echt-Nederlands" voedsel willen eten leidt tot honger. Onze monden vermaalden de Latijnse, Franse, Duitse en Engelse woorden tot ze Nederlands klinken of we verzinnen er een nieuw woord voor. Als u zo'n nieuw woord verzint, gebruik het dan zonder enige nadruk en zeg vooral niet dat u wilt dat het normaal Nederlands wordt. Stuur mij uw vondst toe (bchugo@gmail.com) en ik zal het nieuwe woord dagelijks uitspreken, maar nooit verklappen dat u het verzon om onze taal hoog en droog te houden.

Als morgen door een mirakel alle Nederlandse woorden ineens omgekeerd zouden worden, of als alle p's door s'en vervangen werden en andersom, dan zou dat een paar dagen verwarring geven, net zoals wanneer we ineens op straat links zouden houden, of als alle mannen rokken en alle vrouwen broeken aantrokken, maar daarna zou iedereen toegeven dat er eigenlijk niets veranderd is. Vreemde legers en boeken en modes kunnen veel veranderen, maar niet de Nederlandse lidwoordjes, zinsvolgorde, melodie, kortom: de kern van onze taal.

HUGO BRANDT CORSTIUS